

F O A I A

pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 21.

MERCURIU, 23. MAIU

1856.

Banatu in 20. Aprilie 1856.

In monoton'a nostra vieatia au intratu ceva miscare prin discutiunile publice despre literatur'a romana. Inceputulu l'au facutu D. Dr. in brosiur'a „care suntu literile romane?“ carei intrebari i au urmatu unu respunsu de D. M. Ce avemu despre brosiurele acestea a insemna e, ca amanduo se departeza dela regulele disputei.

Cu catu pertraptarea despre literatur'a romana e fiacarui romanu, care vrea se vina la o lamurire in privinti'a ei, mai binevenita, cu atata mai virtosu va condure fiacare romanu, ca desbaterile acestea critice nu se mania cu sange mai rece si cu o stamperare demna de treab'a desbatuta. Amanduoi luptatorii pe campulu literatur'e noastre numera intra barbatii cei desvaliti ai romaniloru banatiani, si pentru aceea aru debui se scie ca prin invective personale neci candu nu se v'a ajunge cautatulu resultatu, care unisioru e si pote fi numai progresulu literatur'e noastre. In treab'a literatur'e noastre vorbeasca argumintele razimate pe adeveru, iara nu pe batjocuri, si neci unu scriitoriu nu pearda dinaintea ochiloru, ca elu combatendu o parere falsa, nu combate totdeodata si person'a celui ce ease cu parerea falsa in publicu. Apoi se nu uitamu ca la luptele nostre privescu si altii; si ce idea voru ave acestia peste totu despre demnitatea barbatiloru literari ai romaniloru, vediundu ei ca acestor'a le lipsesce delicateti'a in desbaterile loru.

De acestea simtimate sciu ca va fi cuprinsu fiacare la cetirea susu memoratelor brosiure, carui i jace la inima, ca regeneratiunea literatur'e noastre se nu devina a fi campulu luptelor pentru interesele straine, ci campulu unei lupte catra o literatura adeverata. Dlui Dr. nu'i pote neminea denega dreptulu, de a fi oponentu parerei celei mai

mari si mai sanetose parti a romaniloru literati in privinti'a literiloru latine, si parerea acest'a a sa a o face publiculu romanu in scrisu cunoscuta, inse D. Dr. pote mai cu delicatesa vorbi in brosiur'a s'a despre ceialalti literati ai romaniloru, cari nu suntu de o parere cu densulu. „Scrintitura“ si „esaltatia“, cu cari epitete inzestreaza D. Dr. pre literatii romani, cari altminte nu l'au vetematu, decatu ca nu suntu de o parere cu densulu in privinti'a literatur'e romane, nu ne voru convinge despre aceea, cumca parerile Domniei sale exprimate in brosiura despre literatur'a suntu unisioru cele adeverate, nescrintite si neesaltate, daca Dlui nu va essi la lumina cu alte argumente mai temeinate, razimate ceva mai multu pe istoria, decatu pe conjecturi si sofisme. Ne aducemu bine aminte, ca D. Dr. pe la an. 1839 era de alte pareri, si acele cu totulu contrari de cele ce ne exprima astadi in brosiur'a s'a in privinti'a literatur'e romane, si si atunci, ca si astadi au durutu pe fiacare romanu, ca in respunsulu, ce l'au capatatu D. Dr. la parerile sale, nu sau potutu incungiura nesce expresiuni neplacute.

In locu de asi fi luatulu esemplu dela nedelicatesa Dlui Dr, catra literatii romani, D. M. in respunsulu seu, celu da D. Dr. la brosiur'a lui „care suntu literile romane,“ intrebue earasi expresiuni necrutitoare si vetematoare. Nu avemu se reflectamu aici mai deaprope la expresiunile acestea, ci ne marginimu numai a pune intrebarea, ca de ce unu romanu, care condamna literelate latine in literatur'a romana, se fia unu pseudo-romanu. Nicairi, unde s'au lucratu de stramutari intr'o sistema custatore, stramutariile acestea nu s'au potutu face fora de opusetiunile partidelor, si numai la noi romanii trecerea literelor latine in literatur'a noastra se treaca fora de cea mai putina opusetiune?

Ba tocma opusetiunea aceasta incontra nouei sisteme de imbratosatu in literatur'a nostra se ne fia binevenita, caci ea ne servesce spre lamurirea ideiloru despre regeneratiunea literaturii noastre, si ajuta a demustr'a tari'a adevărului acelu nedene-gabile, pre care literatii romani demultu l'au precunoscutu. Opunetoriulu litereloru latine nu debe dara numai din cauza opusetiunei sale se fia pseudoromanu, déca suptu velu nu are alte tendintie. Noi romanii banatiani inse se contemplanu opusetiunea in contra litereloru latine si din altu punctu de vedere. Vedemu din esemple de tóte dilele, ca pe pre putini omiini 'i earta impregiurarile a'si esprima convingerile sale in publicu asia, precum le simtiescu. Daca acesti omiini nu prefereaza a tace, ce le remane atunci alta, decatu a face acolo, unde impregiurarile nu le earta o esprimare a adevăteloru sale convingeri, opusetiune, inse asia feliu de opusetiune, care la totu pasiulu e gata a precunosce adevărulu arguminteloru contrari. Cu dureri debe se precunoscemu, ca multi si dintre romanii banatiani se afla astadi intr'o atare pusetiune si pentru aceea ar fi fórte de lipsa, ca cei ce se lupta pentru regeneratiunea literaturii romane, se prieara mai 'nainte pusetiunea loru, si apoi nu ne in-sielamu, daca credemu, ca forte putina cauza voru avé a se plange asupra loru cumca dóra si ei ar face o opusetiune sistematica incontra regeneratiunei literaturii noastre prin literale latine. Eara daca totusi s'aru deveni si la combaterea unei opusetiuni seriose in contra literiloru, care caracteru seriosu opusetiunea Dlui Dr. nu aflamu ca 'lu porta, in casulu acestu pan'a combatatoriulu si fia mai domola, si argumentele lui atingatóre mai multu de obieptu, decatu de persone, caci frica de injurari n'a condusu a convinge inca pre neminea despre adevărulu unui lucru.

Barbu.

СТАТЪТЕЛЕ BANKЪЛЪИ НАЦИОНАЛЪ

din Iasi.

„Gazeta de Moldavia“ пълвикъ статътеле ванкълъи дн партеа са офичиосъ. Ачеле съпъ аша:

Noi Grigorie A. Gika BDD. Къ mila лъи Dsmnezez Domn дери Молдовеи. Потривит черерии D. Фридерих Ладвиг Нъланд, Президетъла Банчей дин Деццаз, Директор Кредитълъи Мишкътор ла Деццаз ши Президент Компаниеи дръмълъи ферат

d'intre Mincica ши Marghebrg, ши ne temeia pa портълъи Divanълъи Ценерал съв No, 123 din 1. Mai анал кърент:

Am акордат ши акордъм prin ачеста D. Нъланд привилеция de а днфийнда дн Капитала ши Резиденция Noастръ дин Iasi о ванкъ партикулар съв денспире de „Банкъ а Молдовеи“ съв кондицияле зрмътоаре:

Art. 1. Капиталъла Банчии се ва компъне дн акция атът дн пълитрълъа Дерии кълт ши афаръ de ea

Акционерии ори de че пагия ар фи нъ се vor пълтэ фолоси de дритъриле лор колективе саз индидуалеле, декълт prin органълъа Дирекция Банчии, ши дн шърципиреа привилециялор ши а рестрициялор стипулате prin ачеста, съвпийндсе пълмай изрицияция статорничите prin ачестъ Статътъ.

Art. 2. Акционерии vor avea дритълъа de а алекция дирекция девералъ а Банчей.

Art. 3. Акцияле vor фи de 200 дозе съте талери de Пръсия.

Art. 4. Банка ва тревзи съ фие днзестратъ кеар de ла днченпът къ 10,000,000, зече милионе талери de Пръсия. Валореа билетелор словозите de къртъ Банкъ нъ тревзе съ ковършаскъ капиталъла еи de фондоес, дн кърселъа челор дои ани д'интъиз аи фондация еи.

Dар деакъ, дъпъ тречереа ачелор дои ани Банка ва доведи гъвернълъи къ аре дн чиркълация билете de ванкъ пентрълъа 10,000,000 талери de Пръсия ши къ интереселе еи чер о словозире май днтинсълъа de хъртия, еа аре дретълъа de а пълне пе рьндъ май пълте дн чиркълация ши дъпъ тревзипуделе саз пълъ ла о сомъ дндоитъ de кълт капиталъла еи de фонд, конформъндсе прескрициялор дин Art. а дн 5-ле зрмъториъ.

Art. 5. Банка ва avea привилеция ексклузивъ de а словози сипете ла днфьдошиториз днченпанд дела 40 сороковедд, къ кондиция ка съ айвъ тот деазна дн касса еи чел пълдн о а трееа парте дин валореа билетелор date, дн авр, дн пълтърътоаре саз дн верци, ши пентрълъа ръмъшица билетелор словозите съ айвъ сипете ла днфьдошиториз, векселе есконтате саз алте титълъри пълтитоаре дн термине скърте нъ май пълт de треи лъни.

Словозиреа билетелор de 40 сороковедд нъ ва пълтеа пичи одатъ днтрече а шептеа парте дин капиталъла примитивъ de фонд фъръ авторизация Гъвернълъи.

Dар деакъ пе зрмъ Банка ва доведи Гъвернълъи, къ фолоселъа пълвикъ чере словозиреа de билете

къ aderinđuа съ поарте църъа ачестѣи дн зрѣть.

Dispozițiile din § K. din art. 9 și асede din art. 11 precedent vor fi аскрътоаре днтръ атъта пѣтаи, днкът нъ vor жигни привилеѣиѣа Кассеи de зълѣдѣре акордатъ маі днапѣте Domnului Ізліе Сакегги.

Art. 12. Банка, опі кънд ва гъси de къвѣндъ саз пентръ принципъ de стрѣкаре саз пентръ алте резоане, поате съ рекламе prin organa днштѣи-дърѣлор пѣвлѣче, тоате вѣлетеле сале de Банкъ, статорнѣчнд зп терминъ чел пѣдѣнс de зп ап, ші съ ле скѣтѣе фъръ днтръзѣере ші фъръ келтѣеалъ prin алте вѣлете че се vor deосеви лѣтърѣт din челе веки.

Къ тоате ачесте деакъ гъвернѣа ва гъси de тревѣндъ зп терминъ маі лънг Банка ва фѣ дндаторѣтъ ал акорда, Бѣлетеле de банкъ че нъ сар днапоі ла терминъа прескрѣе, vor фѣ монсѣдерате ва фъръ нѣчѣ о валоръ дн тѣнеле ачелора че ле vor пѣстра.

Art. 13. Ачел че имѣтазъ, саз prin штѣиנדъ пѣне дн лѣкпаре вѣлете de банкъ фалсѣѣкате, е недесѣтѣ ва фѣкѣтор de monedъ фалсъ дънъ лѣцѣле дерѣи.

Art. 14. Банка Moldovei ва фѣ datoare а дн-пръштѣа къ ипотекъ къ саз фъръ амортѣзаре.

Анѣтатеа ва фѣ de зече ла сѣтъ пентръ о амортѣзаре de 17 ани. Дн ачестѣ такѣе се къ-прѣнде 7% ка довѣндъ ші 3% пентръ амортѣзаре. Амортѣзареа маі мѣлт de 3% ва фѣ примѣтъ de кътръ Банкъ ші анѣтатеа се ва ашеза дн про-порѣѣеа амортѣзѣѣеі адоптате.

Плата такѣеі de 10% се ва фаче prin се-мѣстръ post numeraudo.

(Ва зрѣта.)

СТЕФАНЪ ЧЕЛЪ МАРЕ ШІ РАДЪЛЪ

ПРИНЦЪЛЪ РОМЪНИЕЛ

(Каперъ.)

VIII.

Прѣн але-а деасъ зпъ оставъ се аратъ
Ла кюскъ, зндеі Принцъа, пасъа сѣз индреаптъ.

Мерѣе къ іѣдалъ, елз ѣі остенѣтъ;
Стефанъ къмъ елз vede аз ші трѣсърѣтъ.
Че е? сѣзне 'ндатъ, кътръ елз ростѣште.
— Търъкъ къ Мѣntenіі дара пѣстѣште!
Еі іп mare пѣшъръ вѣнъ дн коаче-акѣмъ
Флакѣреі, псѣреі опі ші че сѣпѣлз.
Ші тогъ Молдованъа, че ле пѣкъ 'пѣтълъ,
Фъръ нѣчѣ о мѣлъ не локъ съ сѣгрѣмъ.
Трѣнеле ромъне кіаръ de Принцъа лоръ
Съ командъ тоате, ші сѣнъз аѣѣсторѣ
Останѣлоръ апрѣѣі; пѣтаі е скѣпаре,
Принѣ! а лоръ пѣшъръ есте фѣарте mare,
Ш' аносатръ оштѣре с'аз імпрѣштѣетъ.
Таче апоі ші пѣне тѣвѣле ла пѣштъ.

IX.

Нъ сѣмте тѣгрѣна маі мѣлтъ тѣнѣе
Къндъ вѣндъ пѣ'шѣ аѣлъ пѣѣі 'н вѣзѣнѣе.
Нѣчѣ лѣзлъ, че vede din конѣѣі къргъндъ
Сѣнѣеле іп валѣрѣ не пѣшѣнъз сѣпѣмъндъ,
De кътъ Domnului Стефанъ ла актъ вѣстѣре;
Окѣі лѣі съ 'пѣрѣнтъ сѣргѣтъ къ порнѣре:
Мерѣі, de сѣнъ 'ндатъ сѣмналъ de ресѣелъ,
Вѣі да окѣі къ дѣнѣелъ дакъ é асѣелъ.
Апоі съ інтоарче кътъ-алѣі согѣе
Шіі зѣче: de акѣта пѣтаі маі ештѣ тѣ мѣе,
Соареле, ла каре ез тѣ інкѣпѣмъ
Къндъ не-алъ тез цѣрѣнте дерѣі дѣштѣанъ амъ
Мерѣі те дѣ ла дѣнѣелъ, сѣзнеі че і провѣне:
Към къ нѣчѣ іп тартаръ н'а сѣѣна de мѣне.
Да врѣнд черѣзлъ сакръ дн воі ресѣзна,
Жър къ de-атеа ланче Радъа н' а скѣпа.
Къчѣ елз нъ воѣште съ трѣѣескъ 'н паче,
Съ не знѣмъ враѣдъа дѣрѣлоръ нѣ'і паче,
Се не знѣмъ фѣрадѣі, къмъ вреа Dѣштѣез,
Ла о ватръ калѣъ, къмъ е планъа тѣе.
Ші ревлъ чѣмѣ фаче амаръ тѣ сѣгрѣвѣште
Adio Вокѣдъ! adio порнѣште,
Къчѣ ші ез дндатъ плѣкъ амъ лѣпта
Съ моръ! с'аз de інтрѣѣі дара воіз скѣпа!

Г. Т.

Редакторъ респѣзѣторѣ

ІАКОВЪ МЪРЪШІАНЪ.

Edițieunea ші тіпарѣа лѣі

IOANE GÖTT.